

RAADSADVIES

Zaakdossier: Herindeling Uden Landerd

raadsadvies

2019/13352	
Auteur	: N.O.M. Schoenmakers
Afdeling	: Maatschappelijke Dienstverlening
E-mail	: Neeltje.Schoenmaker@uden.nl
Port.	: H. Hellegers

Effect op de begroting

☒ Ja ☐ Nee

Onderwerp

Plan van Aanpak Herindeling Landerd-Uden

Advies

De gemeenteraad van Uden wordt geadviseerd om:

1. In te stemmen met voorliggend Plan van Aanpak 'Samen op weg naar één Maashorstgemeente'.
2. Op voorhand uit te gaan van de naam gemeente Maashorst.
3. Het College van B&W van Uden de opdracht te geven een herindelingsontwerp en -advies voor te bereiden.
4. Een gezamenlijke voorbereidende commissie in te stellen.
5. Een gezamenlijk raadscomité in te stellen.
6. Een budget van € 335.000 ter beschikking te stellen om de kosten van het herindelingsproces in 2019 te dekken.
7. Voorgenoemd bedrag tijdelijk ten laste te brengen van de Algemene reserve.

Inleiding

Na een periode van bezinning op de bestuurlijke toekomst, hebben de beide gemeenteraden op 8 november 2018 een eerste stap gezet in de besluitvorming over de bestuurlijke toekomst van Landerd en Uden. Beide gemeenten hebben de intentie uitgesproken om op 1 januari 2022 één nieuwe Maashorstgemeente te vormen. Dit sluit aan bij de afspraken die zijn gemaakt in de coalitieakkoorden van Landerd en Uden. Met deze herindeling ontstaat een nieuwe, krachtige en groene gemeente rondom De Maashorst, die bestaat uit een zestal krachtige kernen.

Een gemeentelijke herindeling is een complex vraagstuk dat impact heeft op de maatschappelijke omgeving, politiek, bestuur en inwoners. Het proces om te komen tot een herindeling is omvangrijk en bestaat uit meerdere 'sporen' en deelprojecten. Om ervoor te zorgen dat we de juiste stappen zetten en dat de juiste doelgroepen op het goede moment aan tafel zitten hebben we een Plan van Aanpak opgesteld. Dit Plan van Aanpak beschrijft de stappen die moeten worden gezet om te komen tot een

herindelingsontwerp en –advies, het participatietraject en uitgangspunten en afspraken die bijdragen aan een zorgvuldig proces.

Beoogd effect

Met deze herindeling beogen de huidige gemeenten een sterke, nieuwe gemeente te vormen met zes krachtige kernen en een sterke identiteit. Gelegen in en om natuurgebied De Maashorst kan ze zich met recht hart en longen van Noordoost Brabant noemen. Een groene gemeente met een stevige ambitie qua dienstverlening, voorzieningen en werkgelegenheid. Een gemeente die er toe doet in de regio, die iets te vertellen heeft en zo goed voor haar inwoners kan zorgen.

Inwoners uit de kernen, maatschappelijke middenveld en ondernemers betrekken we bij het herindelingsproces. Zo ontstaat een gemeente die recht doet aan haar inwoners. Een gemeente waar mensen zich samen inzetten voor goed wonen, werken en recreëren. Waar inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties de ruimte en kans krijgen om hun omgeving nog fijner te maken.

Duurzaamheid

N.v.t.

Argumenten

1.1 Het Plan van Aanpak is onderdeel van het principebesluit

De wet Algemene regels herindeling (Arhi) is kort over de wijze waarop de gemeenten het herindelingsproces vorm moeten geven. Artikel 79 van de wet Arhi zegt daarover het volgende: *“De besturen van de vóór de datum van herindeling bij een wijziging van de gemeentelijke indeling betrokken gemeenten dragen er in onderling overleg zorg voor dat de met het oog op de gewijzigde indeling met ingang van die datum te treffen voorzieningen tijdig worden voorbereid.”* De raden hebben een kaderstellende en controlerende bevoegdheid. De colleges zijn belast met het dagelijks bestuur van de voorbereidingen op de herindeling. Dit voorstel wordt aan de raad voorgelegd gelet op de kaderstellende rol van de raad en dient tot besluitvorming over de te zetten vervolgstappen: nemen van een eensluidend principebesluit, vaststelling van een Plan van Aanpak en beschikbaarstelling van een eerste krediet ten behoeve van de voorbereiding van de voorgenomen herindeling.

Het Plan van Aanpak is leidend voor het herindelingsproces, zowel voor wat betreft de te bereiken resultaten als voor de inrichting van het proces en de benodigde financiële middelen. Het geeft de gemeenteraden, de colleges van B&W, de projectorganisatie en de medezeggenschapsorganen een handvat om de voortgang in het proces te volgen en op bepaalde momenten bij te sturen. Het Plan van Aanpak bestaat uit de volgende onderdelen:

- Aanleiding en doelstellingen
- Uitgangspunten en afspraken
- Participatie, co-creatie en communicatie
- Resultaten
- Projectorganisatie
- Projectbegroting

1.2 Het Plan van Aanpak is tot stand gekomen met input van veel interne en externe partijen

Draagvlak en betrokkenheid bij de inwoners, de Raad en medewerkers is voor zowel Landerd als Uden van groot belang in het herindelingstraject. In de totstandkoming van het Plan van Aanpak is dan ook met veel partijen gesproken. Intern met alle fracties, het College, MT en OR. Extern met partijen die een belangrijke rol vervullen ten aanzien van bewonersparticipatie.

In Landerd zijn hiervoor gesprekken gevoerd met een afvaardiging van de initiatiefgroepen en zorgcoöperaties. In Uden zijn hiervoor gesprekken gevoerd met de gebiedsplatforms en Udenaar de Toekomst. Met deze samenwerkingspartners is met name gesproken over het belang dat zij hechten aan burgerparticipatie in het herindelingstraject en hoe dit het beste vormgegeven kan worden.

De interne en externe input heeft bijgedragen aan een Plan van Aanpak waarvan de inhoud vanuit verschillende expertises en invalshoeken is vormgegeven. Daarnaast draagt het proces dat is doorlopen bij aan de betrokkenheid van deze groepen in de rest van het herindelingstraject.

2.1 De naam gemeente Maashorst sluit goed aan bij de nieuw te vormen gemeente

In onze visie past de naam Maashorst bij de identiteit en het profiel van onze nieuwe gemeente, verbindt deze naam onze beide gemeenten en is hij gebaseerd op een gezamenlijk onderscheidend element. Naar buiten toe geeft de naam ook de geografische ligging van onze nieuwe gemeente weer en is hij heel herkenbaar. Bovendien is de naam goed uitspreekbaar en makkelijk te onthouden. Het heeft daarom de voorkeur om uit te gaan van de naam gemeente Maashorst en deze in dit stadium van de herindeling ook al toe te passen. In het verdere traject wordt ingezet op het creëren van draagvlak voor de naam Maashorst door middel van burgerparticipatie.

3.1 Het opstellen van een herindelingsontwerp- en advies is de volgende fase in het herindelingstraject,

De volgende fase van het herindelingstraject is erop gericht te komen tot een herindelingsontwerp en een herindelingsadvies die samen de basis vormen van het wettelijke traject naar de nieuwe gemeente. In het herindelingsontwerp wordt de argumentatie voor de herindeling en de samenstelling van partners onderbouwd. Ook wordt de toekomstvisie van de nieuwe gemeente beschreven. Dit herindelingsontwerp dient als basis voor het herindelingsadvies dat uiteindelijk, voorzien van een provinciale zienswijze, door de minister van BZK wordt getoetst aan het op dat moment geldende Beleidskader.

4.1 Een gezamenlijk voorbereidende commissie zorgt voor effectievere en efficiënte besluitvorming

In de loop van een herindelingstraject is het op diverse momenten nodig dat raden eensluidende besluiten nemen. Om dit proces goed te laten verlopen verdient het aanbeveling om stukken voor te bereiden in een gezamenlijke voorbereidende commissievergadering (GVC). De vergaderingen zijn openbaar; iedereen die dat wil mag tijdens vergaderingen aanwezig zijn en inspreken. Het GVC kan later in het proces ook worden benut om de raden te informeren en te betrekken. De voorzitters van de raden fungeren roulerend ook als voorzitter van de gezamenlijk voorbereidende commissie.

5.1 Een gezamenlijk raadscomité heeft een belangrijke voorbereidende rol in het proces

Het gezamenlijk raadscomité heeft als doel te klankborden over de onderwerpen en besluiten die 'des raads' zijn. Het gaat daarbij om zowel procesmatige (hoe bereiden we het voor) als inhoudelijke aspecten (wat wordt besloten). Het gezamenlijk raadscomité heeft daarmee een dubbele functie: met de stuurgroep sparren over inhoudelijke onderwerpen én het voorbereiden van de gezamenlijke voorbereidende vergaderingen en van de afzonderlijke raadsvergaderingen. Het is aan elke gemeenteraad zelf om de vertegenwoordiging samen te stellen. Idealiter wordt het gezamenlijk raadscomité gevormd door de fractievoorzitters van alle partijen uit de beide raden. Het gezamenlijk raadscomité neemt geen besluiten. De voorzitters van de raden fungeren roulerend ook als voorzitter van het gezamenlijk raadscomité.

6.1 Een herindelingstraject brengt extra kosten met zich mee

Een herindelingstraject is een langdurig proces dat zorgvuldig en adequaat doorlopen moet worden. Er wordt niet alleen invulling gegeven aan de wettelijke vereisten maar er wordt ook het fundament

gelegd voor de nieuwe organisatie en er wordt een veranderspoor doorlopen met de medewerkers van beide organisaties. Dit traject brengt ook kosten met zich mee. Uiteraard wordt getracht die kosten zoveel als mogelijk te beperken en zoveel mogelijk uit bestaande budgetten (en formatie) te realiseren. Voor het jaar 2019 is voor het traject naar een herindelingsontwerp een globale raming opgesteld van de voorbereidingskosten, zie hiervoor de bijlage van het Plan van Aanpak. Dit bedrag is met name bedoeld voor het participatie- en consultatietraject, communicatie en de inzet van externe expertise. Daarnaast is ook budget nodig voor een gedeeltelijke en beperkte vervanging van medewerkers die in 2019 naar verhouding veel werk gaan verzetten in het kader van de voorbereiding van de herindeling

De totale kosten voor het herindelingsproces in 2019 bedragen € 1.051.000, waarvan € 520.000 voor rekening van de gemeente Uden. Deze kosten zijn uitgewerkt in de projectbegroting in het Plan van Aanpak. De gemeente Uden heeft in de 2e financiële afwijkingenrapportage 2018 voor 2019 reeds een budget van € 200.000 ter beschikking gesteld. Hiervan is reeds € 15.000 besteed. Een aanvullend budget van € 335.000 is derhalve nodig om de totale kosten van het herindelingsproces in 2019 te dekken. Dit wordt gemeld in de eerstkomende bestuursrapportage.

7.1 Het Rijk stelt vanaf het jaar voorafgaand aan de herindeling een herindelingsbijdrage beschikbaar
Gemeentelijke herindelingen gaan gepaard met eenmalige (hoge) kosten voor de betrokken gemeenten, de zogenaamde frictiekosten. De 'verdeelmastaf herindeling' in het gemeentefonds voorziet in een tegemoetkoming in deze kosten. Deze vergoeding wordt ook wel 'herindelingsbijdrage' of 'frictie-kostenvergoeding' genoemd. De gemeenten ontvangen van het rijk in het kader van de herindeling een totale uitkering van ruim 5 miljoen euro. Deze herindelingsbijdrage wordt uitgekeerd over een periode van vijf jaar: een uitkering van 25% in het jaar voorafgaand aan de herindeling (gewenningsbijdrage) en het restantbedrag in de vier jaren daaropvolgend aan de nieuwe gemeente.

Omdat de gewenningsbijdrage pas in 2021 wordt ontvangen stellen wij voor deze kosten tijdelijk ten laste van de Algemene reserve te brengen. Zodra wij beschikken over de genoemde gewenningsbijdrage zullen de reeds gemaakte kosten ten laste worden gebracht van deze bijdrage en weer worden toegevoegd aan de Algemene reserve. De gewenningsbijdrage wordt verdeeld over de beide gemeenten waarbij elke gemeente 1/2 deel ontvangt.

Kanttekeningen

1.1 Het onderdeel Participatie is in het Plan van Aanpak nog niet volledig uitgewerkt

De wijze van invulling van burgerparticipatie is een belangrijk onderdeel van het Plan van Aanpak. In het Plan van Aanpak is aangegeven op welke wijze en rondom welke onderwerpen participatie wordt vormgegeven. Hierbij wordt nadrukkelijk gekozen voor een mix van werkvormen om het goede gesprek met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijk middenveld te voeren. De opbrengsten van de gesprekken worden gepresenteerd en de reacties leiden tot een verrijking van de opbrengsten. Vervolgens organiseren we een bijeenkomst waarin met geïnteresseerden, op basis van de opbrengsten, een gesprek plaatsvindt over de kansen en uitdagingen die er nog liggen, een zogenaamde verdiepingsslag. Daarnaast is in het Plan van Aanpak uitgewerkt wanneer en op welke wijze invulling wordt gegeven aan de consultatie van de inwoners. Deze uitwerking is daarmee nog niet op detailniveau uitgewerkt. Hier is bewust voor gekozen omdat er gedurende het proces van burgerparticipatie ruimte moet zijn om in te spelen op de behoefte en wensen van inwoners. Dit is ook zo besproken tijdens de sessie op 9 januari met de fractievoorzitters van beide Raden.

2.1 Een naamgevingstraject leent zich goed voor burgerparticipatie

Een belangrijk onderdeel van de vorming van de nieuwe gemeente is de nieuwe naam. Op voorhand heeft de naam Maashorst onze voorkeur. Het participatietraject ten aanzien van de naamgeving zal daarom gericht zijn op het toetsen en versterken van draagvlak voor deze naam. Deze naam past bij

onze identiteit en het profiel van de nieuwe gemeente en verbindt de twee gemeenten. Door vooraf al de keuze te maken om uit te gaan van de gemeente Maashorst kunnen inwoners op dit gebied niet actief meedenken. Echter, de inwoners van beide gemeenten worden gedurende het gehele herindelingstraject nauw betrokken bij de totstandkoming van de nieuwe gemeente. We zullen gedurende het participatieproces bovendien onderzoeken of er onder inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen ook draagvlak is voor de voorgestelde naam. Dit is ook uitgebreid beschreven in het Plan van Aanpak. Los van de naamgeving, kunnen we daarmee voldoende invulling geven aan burgerparticipatie. Het heeft bovendien ook voordelen om de naam Maashorst al direct te gebruiken. Hierdoor ontstaat ook bij inwoners al een gevoel en beeld van de nieuwe gemeente en creëert daarmee ook een gevoel van gezamenlijkheid.

4.1 De Raad behoudt altijd zijn eigenstandige beslissingsbevoegdheid

De gezamenlijke voorbereidende commissie wordt in het leven geroepen om makkelijker de afstemming met elkaar te hebben en vanuit daar eenduidige richting besluitvorming te kunnen gaan. Dit neemt echter niet weg dat de Raden van Landerd en Uden ten allen tijde hun eigen beslissingsbevoegdheid behouden en daar waar zij dat nodig vinden vanuit de eigen Raad amendementen en moties in kunnen brengen. In het kader van de samenwerking is het echter prettig om vooraf zaken kunnen af te stemmen en bespreken en zoveel waar mogelijk op een lijn te zitten. Daarom is afgesproken om amendementen zoveel als mogelijk in te brengen in de gezamenlijke voorbereidende commissie.

6.1 De voorbereidingskosten voor de jaren 2020 en 2021 zijn nog niet bekend

De kosten voor 2019 zijn in een projectbegroting geraamd (bijlage 2, plan van aanpak). Een meerjarenraming van de kosten tot de datum van herindeling is er nog niet. Deze stellen we komende maanden op en nemen verwachte meerkosten op in de kadernota 2020.

Financiën

Er is een begroting opgesteld voor de kosten die in 2019 worden gemaakt. Dat is voor Uden en Landerd samen € 1.051.000. Hieronder is in tabelvorm een vergelijking opgenomen van de kostenverdeling en de daarvoor aanwezige dekking bij Landerd en Uden:

		Landerd	Uden
1	Totale kosten 2019 (vanaf maart) en verdeling*	531.000	520.000
2	Eerder beschikbaar gesteld budget**	700.000	200.000
3	Minus al gemaakte kosten	-31.000	-15.000
4	Nu nog beschikbaar	669.000	185.000
5	Nu bij te ramen kosten voor 2019	0	335.000
6	Nog beschikbaar voor 2020/2021***	138.000	0

*Afgesproken is dat de beide gemeenten hiervan ieder 50% betalen. Dit geldt niet voor de kosten griffie, die zijn alleen voor rekening van Landerd. Voor Landerd wordt de bijdrage dan € 531.000 (Uden € 520.000).

**Uden € 200.000 in 2019 en Landerd € 700.000 verdeeld over 2018 t/m 2021.

*** Berekening: rij 4 - rij 1 + rij 5.

De gemeente Uden heeft in de 2de financiële afwijkingenrapportage 2018 voor 2019 reeds een budget van € 200.000 ter beschikking gesteld. Hiervan is reeds €15.000 besteed. Een aanvullend budget van € 335.000 is derhalve nodig om de totale kosten in 2019 te dekken. Dit wordt gemeld in de eerstkomende bestuursrapportage.

Voor het vervolgtraject na 2019 is nog geen kostenraming voorhanden omdat op dit moment meer concrete informatie voor de bepaling van de benodigde omvang nog ontbreekt. De komende maanden wordt er een financiële planning gemaakt worden voor de periode tot aan het moment van herindeling. Extra benodigde middelen worden vervolgens incidenteel meegenomen in de begroting 2020-2023.

Voor het gehele herindelingsproces wordt t.z.t. door BZK per gemeente een bedrag van € 635.000 ter beschikking gesteld in 2021. Na 2022 ontvangt de nieuwe gemeente nog ruim € 5.000.000.

Communicatie

In het Plan van Aanpak is een communicatieplan met communicatie- en participatieactiviteiten opgenomen dat nadat u het Plan van Aanpak heeft vastgesteld, wordt uitgevoerd.

Vervolg

Dit voorstel met de bijbehorende bijlagen is gezamenlijk voorbereid door de beide gemeenten en besproken in de Stuurgroep Herindeling en in een gezamenlijke beeldvormende bijeenkomst van de beide gemeenteraden. Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant (GS) en de ondernemingsraden zullen over de raadsbesluiten worden geïnformeerd.

Na positieve besluitvorming door de gemeenteraden krijgen beide colleges de opdracht een herindelingsontwerp en -advies voor te bereiden. Na besluitvorming in de raden wordt het vastgestelde herindelingsontwerp voor acht weken ter inzage gelegd, waarbij eenieder in de gelegenheid wordt gesteld zijn of haar zienswijze kenbaar te maken. Parallel aan dit traject werken de stuurgroep, projectgroep en werkgroepen aan de overige in het Plan van Aanpak genoemde onderdelen. Daartoe worden werkplannen opgesteld. Deze plannen vormen de basis van een uitgewerkte projectbegroting op basis waarvan verdere kredietverlening door de gemeenteraden kan plaatsvinden.

Bijlagen

1. Plan van Aanpak 'Samen op weg naar één Maashorstgemeente'.
2. Raadadvies Landerd: Plan van Aanpak herindeling Landerd en Uden
3. Raadsbesluit Landerd: Plan van Aanpak herindeling Landerd en Uden

Uden, 23 januari 2019

Burgemeester en wethouders van Uden

de secretaris

de burgemeester

drs. D. van Deurzen

drs. H.A.G. Hellegers